

CINE SINT ASASINII DIN DEALUL MARULUI?

Nu știa nimeni de unde-au fost aduși. Nu știa nimeni cîți au fost uciși. Nici de ce. Se vorbea, se bănuia, se tăcea. Se tăcea și acum; fărânește. Oamenii se tem, se tem de orice, au reticențe — mulți au dispărut, pur și simplu, din pricina unei vorbe sau au făcut pușcărie grea. Nu vor să se amestece și, dacă nu-i asta, e altceva: fie participarea, fie implicarea într-un fel sau altul, la crima aceea veche. Nu par să știe prea sigur nici anul în care s-a întimplat. Uneori, mărturiile sînt contradictorii.

Dar toată lumea vorbea, aștepta. Iar o crimă — dincolo de toate legile care o prescriu — are și ea legea ei: iese, cîndva la lumină. Cu făptași vii sau morți. Cu martori. Cu probe. Cu acuzații.

Trebuia ca un om, sau mai mulți, să aibă curaj: să arate locul. Și locul a fost arătat: km. 59—60, pe șoseaua Roman — Vaslui, pe drumul Cireșului, înspre Săcăleni. Aici au început săpăturile; groapa nu e mai adîncă de jumătate de metru (spre sfîrșit, va avea aproape un metru). E așezată sub trunchiul unui fag pe care cineva a scrijelit o cruce. Sub ea, în neorînduială, zac crani, tibii, femure, câteva bucăți de stofă innegrîte de vreme. Aproape

că-i vezi așa cum trebuie să fi căzut, în neorînduială — mîini peste picioare, capete peste mîini — cînd au fost secerate de focul armei automate. Automată zice pentru că s-a găsit un glonț de 7,65 mm provenit de la o astfel de armă. S-au găsit și bani: cîteva monede risipite printre oasele negre. O serie specială: de 5 lei, emisiune 1948, Republica Populară Română (serie apărută în '48 și retrasă în '52); o linguriță ruptă, o oglindă, bocanci, ghete, pantofi, curele — dintre care una are o paftă de bronz (militară, după aparențe), 9 „perechi” de tibii, 15 humerusuri, 7 femure perechi și 4 oase nepereche, plus crani și alte oase risipite în groapă. „Aproape” 11 adulți.

De aici am putea pleca.

■ BĂDIE VASILE, O GRĂMADĂ DE MORȚI...

Oricine știa despre asta: copiii de la părinți, părinții de la bunici. O poveste cu

Camelia FOȘALAU
Foto — C. SCARLAT

(Continuare în pag. a III-a)

„CEAHLĂUL” - 5 OCT. 1990

▲ CEI CARE AU ARĂTAT LOCUL: BUZDUGAN GHEORGHE
DIN SAGNA ȘI TUDOR ION DIN POIENARI ▲ A.F.D.P.-UL ȘI
G.D.S.-UL CAUTĂ URME ▲ ASTFEL DE LOCURI MAI SINT ▲ LA
20 SEPTEMBRIE SE DESCOPERĂ LOCUL ▲ LA 2 OCTOMBRIE —
PRIMUL „STRAT” DE OSEMINTE ▲ LA 4 OCTOMBRIE — ÎNCĂ O
GROAPĂ ȘI O ÎNCERCARE EȘUATĂ ▲ 11 MORȚI NECUNOSCUȚI.

Cine sînt asasinii din Dealul Mărului?

(Urmare din pag. 1)

morii la vedere, la rasul pămîntului, din care-au tras cîinii satului. Pe care i-au acoperit apoi cu rămînt apărătorii ordinii și legii de pe atunci. Și i-au păzit de priviri curioase. Dar satul știa. Știusese tot timpul.

Trebuiau, însă, martori. Care chiar să îi văzută. Care chiar să știu locul, cărora nu li se povestise. Iată-i:

● **VASILE I. IPATE**, 71 de ani: „Eu știu, poate era iarna, așa, prin februarie-martie. Un cetățean mergea la Roman pe la 10—11 noaptea. „Mata glumești! Un cetățean, adică eu! Am înfîlțit o mașină mare, neagră, pe unde-i acum popasul Dealul Mărului. După ce am ajuns să ies afară din pădure, am auzit focuri de armă automate. Am gândit că face armata o aplicație de noapte. Că, a doua zi dimineață, să vie la mine o femeie, una Illeana lui Marin. Imi zice: „Bădăie Vasile, o grămadă de morți, o grămadă de morți în Dealul Mărului!”. Am gândit că-i șocată. C-așa și era.

Și m-am dus să mă conving, fiind agent silvic, era cantonu' meu acolo. Cred că era la vreo două zile după aceea. Am găsit în felul următor: gropi făcute la suprafața pămîntului (50—60 de centimetri), din care jivelele și cîinii scormoneră și scoaseră aiară. Pantaloni de copri, piciorare, mîini. Au fost trei grupuri. Ieșeau la liveală de prin țărni de toate.

Nu m-am mai uitat și-am plecat. A merge mai apoi șeful de post și a acoperii acele cadavre. Iar la oameni nu le-a dat voie, a pus bară și n-a lăsat pe nimeni”.

● **IOAN TUDOR**, 75 de ani: „Io, cînd am venit din prizonierat, am venit în '47. Cam prin '49, o fost treaba asta. Și cînd s-o întimplat, o fost cam în toamnă. Aia cînd au venit cu cadavrele astea, au venit pe la doispe-una, zăia. I-o plimbat pe-ăcea: cînd spre Polenari, cînd spre

Gîdinti, i-au adus cu mașina. Era o mașină mare, neagră, un camion cu oameni. Au avut cătușe la mîini, că s-au găsit acolo, în pădure, verigi de lanțuri, cînd au umblat oamenii.

Erau în mașină culcați — așa spune lumea — cu fața în jos. Erau și doi militari de-a parte și de alta; oamenii spuneau că aveau pistoalele atîrnate la gît, îi țineau pe ăia la poartă.

După ce-au văzută că s-o mai înserat, i-au dus pe drumul Cîrșului, la o colțură, și-o oprit acolo, i-o dat jos din mașină. O pus sentințele și-n dreapta, și-n stînga: pe șoseana Roman — Vaslui și înspre Săcăleni, cum îi spunem noi, la 4—500 de metri de locul acela. Și gata: i-o executat și-o plecat!

● **VASILE I. IPATE**: „Aștia, după descoperirile mele, au erau din Butea: pentru că m-am înfîlțit prin

Sînt primele mărturii — amestecate, contradictorii — care încearcă să deslușească o dramă veche. Deocamdată, nu sîm nimic precis. Singurul lucru sigur este că, în pădurea de la Dealul Mărului, s-a petrecut, demult, un asasinat colectiv, care nu are legătură doar cu anii '49—'50, ci și cu noi țoți, cei de acum.

'52 cu preotul din Gherăiești, arestat pentru rebeliunea din Butea, la Constanța, și mi-a povestit că nici unul din Butea n-a fost executat. Da! poate lui îi era trîc”.

■ „CICĂ S-AU IMPOTRIVIT LA COLECTIVIZARE”

● **GHEORGHE I. OTĂ**, 72 de ani: „Era cam pe timpul sîeciei. Eu mă duceam la Tămășeni; eram cam pe la pod, în vale. Acolo m-au oprit. Milita? Nu erau. Erau oameni străini. Ghiță Gîdicăneanu era șofer și cu ăștialți, care erau în pădure, pe ăștia nu i-am văzută. Iorga ăsta, zis Frant, m-o oprit pe mine. Zice: „Nicule, pe-ăci nu treci”. Zic: „N-am eu uici o încașare cu voi, eu mă duc la sîecia!”. „Ei, treci...”. Și m-o lăsat să trec. Cînd am ajuns mai încolo, mai la vale de fințină, numă' ce-am auzit: țac-pac-pac. Mă uitasem eu, așa, vedeam că se mișcă și șoferul i-o trîntit cu patul armei. Da' eu tot m-am dus. Și cînd am ajuns la oca-mă vale, la popas, iar am auzit cîteva focuri. Focuri separate. Mă gîndesc că, în mașină, ei s-au mai revoltați și i-or mai li căsăpit înăuntru.

I-o lăsat așa, împușcați, în pădure. După două-trei zile, au venit cu milita și cu doctorii și i-au strîns mai bine-ntr-o groapă. Era înainte de colectivizare, că oamenii ăștia erau aduși de la Butea sau de la Hindrești ori Doljestei. Cică s-au împotrivit la colectivizare. Așa vorbea lui mea pe la noi, dar nimeni nu știe”.

● **CONSTANTIN LUCHIAN**, 65 de ani: „Cînd mă duceam cu niște lemne la Roman, iei, la podu-nalt, erau vreo patru milita și cînd, cum sui Dealul Mărului, erau vreo cinci-șase. Și m-o oprit și pe mine. Mașina era trasă pe drumul Săcălenilor, o mașină mare, o dubă și cu un GAZ. Ei, și cînd am venit înapoi, a-casă, am auzit că i-o împușcat. Aveau — se vedea, că scormoneră cîinii — că erau catolici, aveau flanelă cu vrîște și traiste tot la fel, cum poartă ei”.